QUAN LES RELIGIONS DIALOGUEN

Creure en alguna cosa

T'ha passat alguna vegada que t'has oblidat que els pares són a casa, i que tu vas fent com si no hi fossin? Amb la religió passa una mica el mateix: sovint ens n'oblidem completament, la perdem de vista i nosaltres anem fent com si res. És com si no tingués res a veure amb les ocupacions i les sensacions amb què omplim els nostres dies. Però la religió (igual que els pares!) més tard o més d'hora acaba treient el cap. En algun moment de la vida ens trobem dient: "faig això perquè *crec* en..." Fins i tot les persones que no professen cap religió també fan coses perquè *creuen* en...

Creure en què? Creure que dos i dos fan quatre? Que el sol sortirà demà al matí com cada dia? No, quan parlem de religió "creure" vol dir quelcom una mica diferent. Vol dir creure en alguna cosa que trobo dins meu i que em dóna confiança per no tenir por de la vida, per tirar endavant, per ser una mica menys egoista. I què és aquesta "cosa" que pot fer totes aquestes meravelles? Aquesta "cosa" pot ser Déu, però també pot ser les ganes de ser feliç, el sentiment de fraternitat humana, l'esperit dels meus avantpassats... En qualsevol cas, hi "creiem" perquè estem convençuts que val la pena viure la vida deixant-nos orientar per aquesta "cosa".

És clar que no tothom creu en el mateix. Per això hi ha persones que diuen que són cristianes, musulmanes, jueves, hindús, budistes, sikhs... La llista és llarga, i no s'acaba pas aquí. A més a més, entre els cristians hi ha catòlics, protestants i ortodoxos, entre els musulmans hi ha sunnites i xiïtes, etc. I, és clar, hi ha totes les persones que diuen que no tenen cap religió, perquè encara que també "creguin" creuen en quelcom diferent i no segueixen cap dels camins religiosos tradicionals. Hi ha diverses formes de ser no religiós, com ara l'ateisme, l'agnosticisme o l'humanisme.

Practicar molt i practicar poc

No tothom li fa el mateix cas a allò que creu. És a dir, hi ha persones que des que es lleven fins que se'n van a dormir intenten fer totes les coses d'acord amb el que indica

la seva religió: què menjar, què fer amb el temps de lleure, com relacionar-se amb les persones del voltant, quina actitud mental tenir davant de les dificultats... En canvi, n'hi ha d'altres que només ho tenen present en circumstàncies extraordinàries, com ara quan algú està molt malalt o quan una parella vol celebrar la seva unió. Però entre aquests dos extrems hi ha moltes possibilitats, i de fet la majoria de creients de les religions tradicionals es deuen trobar en aquesta posició intermitja.

Triar la pròpia religió

Com és que el Jaume és cristià, el Hassan és musulmà i l'Ona no és de cap religió? És que ho han triat ells? El més habitual és que les persones no escullin la seva identitat religiosa com qui va a la geladeria i tria el gust que li agrada més. La majoria de persones es limiten a acceptar, més o menys de gust, la identitat religiosa de la seva família.

Ara bé, hi ha moltíssimes excepcions al que acabem de dir, i això és perquè totes les persones tenim el dret a rebutjar i canviar la identitat religiosa que ens han transmès. Un pot ser cristià i fer-se ateu, o budista, o hindú... Un pot no seguir cap religió tradicional i decidir abraçar l'islam, o convertir-se en deixeble de Crist, o... Aquest dret que tots tenim s'anomena "llibertat religiosa", i aconseguir que es respecti ha costat la vida a moltes persones al llarg de la història. Per desgràcia, en alguns llocs del món aquest dret encara no està reconegut, i hi ha persones que pateixen persecució pel fet de voler canviar de religió.

Com es veuen les religions entre elles?

Aquest és un aspecte molt important: què en pensen les religions, les unes de les altres? Segons quina sigui la resposta, les religions poden acabar provocant autèntics desastres o poden acabar col·laborant entre elles de forma molt constructiva.

"Oblida't dels altres, perquè estan completament equivocats." Això és el que et diuen algunes persones situades tant en alguna religió com en la no-religió. Normalment ho diuen amb la millor intenció del món, perquè creuen que és el millor per tu. Es prenen molt seriosament la seva opció religiosa (cosa que en principi no està pas malament), i

estan tan convençuts del bona que arriba a ser, que acaben pensant que les altres opcions no s'hi poden ni comparar. Algunes persones van més enllà i diuen que, de fet, més valdria que les altres opcions desapareguessin. Per desgràcia, alguns s'ho prenen al peu de la lletra i intenten imposar les seves conviccions perseguint o matant les persones que creuen diferent. Això és el que estava succeint no fa massa als Balcans o a Irlanda del Nord. Molta gent hi va morir, i molts dels que han quedat vius encara en pateixen les conseqüències.

Pensem-hi una mica. Potser una comparació ens hi ajudarà. Pensa en una fruita que t'agradi molt. Podem agafar la maduixa com a exemple. Per molt que t'agradin les maduixes i pensis que no voldries menjar cap altra classe de fruita perquè al seu costat no val la pena ni tastar-les, se t'acut per això anar a arrencar els presseguers i les pomeres? Et semblaria bé que algú altre ho fes? I què et semblaria que l'aficionat a les pomes es decidís a cremar totes les maduixeres del país?

"Parlem-ne!" Això és el que diuen molts altres homes i dones, tant religiosos com no religiosos. Són, com els d'abans, gent convençuda del que creu. Però també pensen que potser hi ha punts en comú amb les altres religions, i que val la pena parlar-ne i veure què passa. Potser descobriran, per exemple, que a tots els agrada celebrar una festa de tant en tant, i potser es decidiran a fer-ne una plegats!

Pel que fa a les diferències entre les religions (que n'hi ha moltes), pensen que en comptes d'"arrencar-les" el que cal és respectar-les i provar de saber-ne més detalls. Al final potser seguiran sense estar d'acord, però segurament tots hauran après alguna cosa que no sabien.

"Ara t'entenc millor"

Quan les religions agafen el camí del diàleg, s'obren moltes possibilitats. La primera és que s'entenen millor certes coses que abans resultaven incomprensibles. Un cas molt

clar és l'ús del vel per part de moltes dones musulmanes. Moltes persones no entenen com és que, fins i tot al mig de l'estiu, porten el cabell i el coll tapats. De fet, les mateixes dones musulmanes donen diverses explicacions d'aquest costum. Però si jo sóc cristià o humanista, el fet de conèixer alguna raó concreta m'ajuda a acceptar una pràctica que, d'entrada, em pot resultar extranya... encara que si sóc sikh o jueu potser em resulti més fàcil, perquè en aquestes tradicions cobrir-se el cabell o el cap també és una pràctica habitual!

És molt necessari que tothom vagi adquirint aquests coneixements i que no només ho sàpiguen unes quantes persones. Comprendre *per què* les persones fan el que fan m'acosta a aquestes persones. I si elles també fan el mateix, tots ens acabem sentint més propers. En comptes de veure'ns els uns als altres com a extranys, descobrim que creure i fer coses diferents és la cosa més natural del món.

"Si estem d'acord, per què no ho fem junts?"

Un altre fruit del diàleg interreligiós és adonar-nos que tots compartim uns ideals sobre com hauria de ser la vida de les persones en aquest planeta. Totes les religions expressen l'aspiració de viure en pau. Totes les religions expressen compassió cap a les persones que pateixen injustament, com ara aquells que l'únic "error" que han comès és haver nascut en un país pobre. Totes les religions diuen molt clarament que cal respectar la natura i els seus ritmes. L'humanisme no religiós també defensa tots aquests valors. El diàleg ens permet descobrir aquestes coincidències, i convèncer-nos encara més que cal treballar per millorar el món.

Però com és que, si tots creiem el mateix, el món està ple de guerres, de pobresa i de contaminació? Potser no hem sabut trobar la manera de posar-ho en pràctica (el món és tan complicat!). Potser és que en el fons moltes persones creiem més en la nostra comoditat individual i en el nostre orgull que no en tots aquests ideals. Potser simplement ens ha faltat coratge per jugar fort per aquests valors. Però com es fa, per tenir més coratge i ser més valents?

Quan anem d'excursió, el que ens dóna coratge per saltar un marge o pujar una muntanya és veure que als companys també els fa respecte o els costa un esforç, i que malgrat tot salten el marge i pugen la muntanya. Naturalment, el pas l'ha de fer cadascú, però l'exemple i el suport dels companys són de molta ajuda. Les religions, juntament amb la no-religió, podrien fer el mateix a l'hora de resoldre els conflictes, les injustícies i la degradació de la natura. S'animarien entre elles a posar en pràctica els seus propis ideals, i totes acabarien fent més del que fan. Podrien seguir la recomanació de Déu en l'Alcorà: "Competiu en les bones obres!", o aplicar simplement allò de "la unió fa la força".

De fet, amb la guerra d'Iraq, molts creients i líders catòlics, protestants, musulmans, hindús, etc. ja van ajuntar les seves veus (entre elles i també amb organitzacions no religioses) per oposar-se frontalment a aquella intervenció. I a molts països del Sud és molt freqüent que per exemple una ONG d'inspiració cristiana i una altra d'inspiració humanista col·laborin per tirar endavant projectes de desenvolupament.

"Això que expliques és fascinant..."

Alguna vegada has passat uns dies a un altre país? Si és així, hi hauràs trobat gent que parla una altra llengua, es saluden diferent, juguen a altres jocs... En un primer moment això et pot fer sentir incòmode, i et penses que no sabràs què fer i t'avorriràs com una ostra. Però tot canvia quan aprens a dir quatre coses i comences a disfrutar del seu menjar, de la seva música, de la seva gent... T'ho pots acabar passant d'allò més bé!

Més o menys, això és el que acostuma a passar quan una persona s'interessa a fons per una altra religió. Al primer moment tot sembla molt extrany, però al final no només entens més les coses sinó que fins i tot acabes trobant-li gust. Sense que et calgui fer-te budista, et sents assossegat quan contemples una imatge del Buda assegut en meditació. O t'emociones com un cristià quan veus una imatge de Maria amb el seu fill mort als braços. O, tal com fan els musulmans, et sents molt agraït pel fet que a casa sempre hi hagi menjar, quan et conviden i participes en un àpat del Ramadà. O quan sents un jueu recitar: "*Escolta*, Israel!", et recordes de totes aquelles coses que saps que has de fer i que massa sovint oblides. O quan llegeixes allò de "Proletaris del món: uniu-vos!", et

sents com un autèntic revolucionari ateu... Per moltes persones, aquesta és la gràcia del diàleg interreligiós! Posar-se a la pell de l'altra religió. Imaginar com veu les coses una persona que segueix sincerament aquella religió, i fins i tot viure-ho una mica com si fossis un d'ells...

Hi ha la possibilitat que una religió t'agradi tant que al cap d'un temps te'n vulguis fer membre. No passaria res. Cal tenir present allò que hem dit abans de la "llibertat religiosa". De totes formes, el més habitual és que després de fer aquest "exercici" les persones se segueixin sentint de la seva religió o no-religió de sempre, però alhora agraïdes per tot allò que l'altre els ha ensenyat i que no pensen oblidar.

Amb els companys i amb els amics

Algú es pot preguntar: tot això del diàleg entre les religions, on es fa? El cert és que no es fa a un únic lloc. Hi ha persones que s'organitzen molt i es troben, per exemple, un cop al mes, per parlar sobre les seves diverses conviccions religioses. De reunions d'aquest tipus se'n fan moltes, de més llargues i més curtes, amb més o menys participants, a grans ciutats i a pobles petits. Alguna fins i tot surt al diari. Totes elles són molt necessàries, i és important que a tots els pobles i barris sorgeixin grups d'aquest estil. Però el diàleg interreligiós no es fa només en aquests espais.

Un dels llocs més propers on té lloc el diàleg entre les religions és en la vida de cada dia. Això passa quan tens amics o companys que tenen una identitat religiosa diferent de la teva, o fins i tot si teniu més o menys la mateixa. Sense tenir-ho planificat, algun dia us poseu a parlar de si alguna vegada reseu o mediteu, de si heu participat en tal o qual celebració religiosa, de si el pare o la mare creu això o creu allò... Això ja és diàleg interreligiós!

A més, amb els companys i amics també es fa un altre tipus de diàleg: un diàleg sense paraules. Amb això vull dir que a vegades expliques molt més sobre les teves conviccions amb la teva manera de ser que amb mil converses. Cal escoltar el que la gent diu que creu, però també cal fixar-se en com es comporten.

A casa i a l'escola

A casa es poden aprendre moltes coses sobre les religions, i aprendre ja és dialogar (ni que sigui un diàleg que passa només dins del teu cap). Tot mirant la televisió o navegant per internet, pots fer-te i contestar-te moltes preguntes. D'altra banda, potser vius en una família on hi ha persones de diverses religions. Per exemple, a Catalunya hi ha moltes parelles integrades per una persona catòlica i una musulmana, o per una persona atea i una catòlica. En aquests casos, el diàleg interreligiós es pot viure de forma molt apassionada!

A la seva manera, l'escola és sens dubte un marc fantàstic per al diàleg. És important que almenys en alguna matèria es pugui parlar de les diferents religions i també de la no-religió, obertament i sense presses. No n'hi prou que de tant en tant es comenti algun aspecte puntual, a partir d'una notícia sobre un conflicte interreligiós o d'una escena polèmica en una pel·lícula. Això és bo i necessari, però cal poder anar més a fons, perquè si no es corre el risc de pensar que les religions són només el que surt a la televisió: conflictes, polèmiques, anècdotes, curiositats... L'hinduisme és molt més que una religió que respecta les vaques!

D'altra banda, no tot s'acaba amb una matèria dedicada a aquest tema. A l'escola es donen altres situacions en què podem practicar el diàleg interreligiós. Per exemple, quan arriba l'hora del menjador. Hi ha persones que, degut a les seves conviccions religioses, no mengen certs tipus d'aliments. Davant d'això, el primer que he de fer és mostrar un respecte exquisit. Però també puc aprofitar per encetar una conversa i explicar quines són les coses que jo mai de la vida em menjaria, encara que em morís de gana (sabies que les erugues i els escarabats són força nutritius?).

A la comunitat

Hi ha moltes persones amb conviccions religioses que es reuneixen habitualment amb altres persones que comparteixen les mateixes creences. Són el que s'anomena una comunitat. El lloc on es troben pot ser una església, una mesquita, una sinagoga, un temple, un centre, etc. Allà hi poden fer coses tan variades com celebrar alguna forma de culte, organitzar un acte benèfic, llegir i comentar un llibre, o jugar. És una forma agradable de passar el temps en companyia i sobretot serveix per reforçar un compromís: el d'orientar la pròpia vida en una certa direcció.

Cada comunitat religiosa és diferent. S'organitza a la seva manera i fa les coses que considera necessàries. De totes formes, és bo que les comunitats promoguin el diàleg interreligiós com una de les coses a fer quan es reuneixen. Per exemple, a més de llegir els textos que són més importants per ells, de tant en tant també es pot llegir algun text que sigui important per una altra religió. Totes les religions tenen llibres plens de saviesa que val la pena llegir.

Una altra possibilitat és que quan arribi una festa important, com ara Nadal o la Festa del Xai, es convidi a una altra comunitat a ajuntar-se de la forma que vulguin a la celebració. Això portarà alguns maldecaps (això es pot fer, allò no es pot fer...) però segur que serà una bona experiència. I, és clar, el que acostuma a passar és que després l'altra comunitat torna la invitació i ens convida a la seva festa!

Tot passa per dins

Hi ha encara un darrer "espai" on té lloc el diàleg interreligiós: dins de cadascú. Si en les meves experiències de trobada amb altres opcions religioses jo no hi poso tota la meva "ànima", aquestes experiències poden ser una pèrdua de temps. Ara bé, per poc seriosament que me les prengui, per força han d'acabar tenint alguna influència sobre mi. Al llarg de tota la nostra vida, tots seguim un procés personal d'anar clarificant què val la pena creure i què no val la pena creure. Les nostres experiències de diàleg interreligiós poden ajudar-nos en aquest procés. Ens poden ajudar a ser fidels a nosaltres mateixos i a les nostres més altes aspiracions.

Francesc Rovira